

МАРЫЯ ПЯТРОЎНА АНОШКА (ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

14 жніўня 2024 г. споўнілася 80 гадоў з дня нараджэння і 58 гадоў працоўнай дзейнасці доктара геолога-мінералагічных навук Марыі Пятроўны Аношка, начальніка аддзела чацвярцічнай геалогіі і аэракасмических метадаў даследаванняў філіяла «Інстытут геалогіі» рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Навукова-вытворчы цэнтр па геалогіі». Яна з'явілася на свет на радзіме Якуба Коласа, у в. Мікалаеўшчына Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці.

Паспяхова скончыўшы сярэднюю школу, у 1961 г. яна паступае на геаграфічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, пасля заканчэння якога працуе настаўнікам геаграфіі ў Языльскай сярэдняй школе Старадарожскага раёна, з 1969 па 1971 г. – на кафедры эканамічнай геаграфіі СССР у БДУ, затым у Інстытуце глебазнаўства і аграхіміі на пасадзе інжынера. З 1975 па 2008 г. Марыя Пятроўна – на працы ў Інстытуце геахіміі і геафізікі НАН Беларусі як інжынер лабараторыі геахіміі ландшафтаў, малодшы, старшы і вядучы навуковы супрацоўнік, а ў 2003–

2005 гг. – загадчык гэтай лабараторыі. У 1998 г. абараняе дысертцыю «Азот у навакольным асяроддзі Беларусі» на атрыманне вучонай ступені доктара геолога-мінералагічных навук па спецыяльнасці «геахімія».

Са жніўня 2008 г. М. П. Аношка працуе ў аддзеле маніторынгу навакольнага асяроддзя Дзяржаўнага прадпрыемства «БелНДГРІ», а з ліпеня 2013 г. і па сённяшні дзень – у рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Навукова-вытворчы цэнтр па геалогіі».

Марыя Пятроўна Аношка з'яўляецца спецыялістам у галіне геахіміі ландшафтаў. Ёю ўнесены значны ўклад у вырашэнне рэгіянальных праблем геахіміі азоту, якія закранаюць шэраг навуковых і прыкладных задач сельскай гаспадаркі, аховы навакольнага асяроддзя, рацыянальнага прыродакарыстання і медыцыны.

У выніку даследаванняў рэгіянальнай геахіміі азоту раскрыты і ахарактарызаваны заканамернасці размеркавання і міграцыі азоту, ацэнены рэгіянальныя кларкі элемента, складзены карты ўтрымання азоту і яго формаў у снегавым покрыве і грунтовых водах тэрыторыі Беларусі, што служыць асновай для ацэнкі экалагічнай бяспекі. На вялікім стыстычным і параўнальным матэрыяле раскрыты паводзіны азоту ў кампанентах ландшафту ва ўмовах прыродных, сельскагаспадарчых, прамысловых і ўрбанізаваных нагрузак, вывучана змяненне прыроднага фону азоту пад уплывам тэхнагенезу. З ландшафтна-геахімічных пазіцый распрацавана канцэпцыя вывучэння сувязі паміж анкалагічнымі захворваннямі і ўтрыманнем азоту, мікраэлементаў і радыёактыўных ізатопаў у ландшафтах; прапанаваны новы падыход у характарыстыцы якасці навакольнага асяроддзя, зыходзячы з узаемасувязі азоту з іншымі хімічнымі элементамі. Абгрунтавана выкарыстанне паказчыка «азот у арганічным рэчыве адкладаў» у якасці геахімічнага індыхатара пры палеагеаграфічных рэканструкцыях.

Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС М. П. Аношка ўдзельнічае ў ландшафтна-геахімічных даследаваннях, накіраваных на вывучэнне геахімічных наступстваў катастрофы: распрацоўваюцца праблемы геахімічнай асацыятыўнасці элементаў у ландшафтах; міграцыі, дыферэнцыяцыі, акумуляцыі хімічных элементаў у сістэме сцёку «перыядычны – часовы – пастаянны»; палеагеаграфічнай і палеагеахімічнай рэканструкцыі ўмоў літа- і пэдагенезу ў галацэне.

Картаграфічныя матэрыялы па ўтрыманні азоту ў падземных водах Беларусі былі выкарыстаны ў ВА «Белгеалогія» пры складанні «Карты забруджанасці і абароненасці падземных вод тэрыторыі БССР» маштабу 1:1 500 000 (1990). Рэкамендацыі па вызначэнні якасці прыродных вод на вадазборах, дзе праведзена меліярацыя і адбылося забруджванне ў выніку сельскагаспадарчай дзейнасці, прыняты і выкарыстоўваюцца ў рабоце РУП «Белдзяржінправадгас». Вынікі даследавання экалага-геахімічнага стану тэрыторый, што пацярпелі ад радыёактыўнага забруджвання пасля аварыі на ЧАЭС, з рэкамендацыямі па яго паляпшэнні перададзены мясцовым уладам для практычнага выкарыстання.

З мэтай ацэнкі сучасных ландшафтаў і выяўлення спрыяльных умоў для ўтварэння другасных арэалаў рассявання хімічных элементаў, фарміравання геахімічных бар'ераў М. П. Аношка займаецца даследаванням геахімічнай структуры сучасных адкладаў на тэрыторыях, што падвергліся розным тэхнагенным уздзеянням.

Пад кіраўніцтвам М. П. Аношкі быў выкананы шэраг праектаў у аддзеле чацвярцічнай геалогіі. М. П. Аношка з'яўлялася навуковым кіраўніком задання «Распрацоўка і ўкараненне метадыкі геахімічна-га картаграфавання пакрыўных адкладаў Беларусі са складаннем дасведчанага ўзору геахімічнай карты маштабу 1:100 000» у рамках Праграмы асваення радовішчаў карысных выкапняў і развіцця мінеральна-сыравіннай базы Рэспублікі Беларусь на 2011–2015 гады і на перыяд да 2020 года, удзельнічала ў выкананні работ па навукова-метадычнаму забеспячэнню дзяржаўных геолога-здымачных работ па заданні «Літагеа-хімічнае вывучэнне парод, донных адкладаў вадацёкаў і вадаёмаў тэрыторыі ў радыусе 30 км вакол прам-пляцоўкі праектаванай Астравецкай АЭС маштабу 1:50 000».

Цяпер Марыя Пятроўна з'яўляецца навуковым кіраўніком задання «Распрацоўка геолога-інфармацыйнай мадэлі кайназойскіх адкладаў тэрыторыі Магілёўскай вобласці як асновы для прагназавання новых найбольш даступных радовішчаў мінеральнай сыравіны» падпраграмы 10.4 «Беларускія нетры» Дзяржаўнай праграмы навуковых даследаванняў «Прыродныя рэсурсы і навакольнае асяроддзе» на 2021–2025 гады і задання 30 «Стварэнне і выдзяленне базы даных геахімічнай вывучанасці пакрыўных адкладаў тэрыторыі Рэспублікі Беларусь», задачы 3 «Удасканаленне сістэмы збору, апрацоўкі, аналізу, захоўвання і прадастаўлення ў карыстанне геалагічнай інфармацыі аб нетрах з выкарыстаннем інфармацыйных рэсурсаў» падпраграмы 1 «Нетры Беларусі» Дзяржаўнай праграмы «Ахова навакольнага асяроддзя і ўстойлівае выкарыстанне прыродных рэсурсаў» на 2021–2025 гады.

М. П. Аношка з'яўляецца аўтарам больш за 230 работ, у тым ліку 7 манаграфій.

Калегі і сябры шчыра віншуюць шаноўную Марыю Пятроўну з юбілеем і жадаюць ёй здароўя, аптымізму і поспехаў у працы!

Калегі, сябры, рэдкалегія